

**Enseignement
bilingue
français-occitan**

REFERENCIAL DE SABER FAR EN OCCITAN : de la fin de la mairala a la fin del cycle 2

(lengadocian)

Document actualament utilizat dins las seccions bilingüas de Miègjorn-Pirenèus

Nivèl cibla d'aquisicion		
A : Fin de GS	B : Fin de CE1	C : CE2, començament cicle 3

1. Parlar de se (identitat reala, identitat fictiva), escambiar questions e responsas amb un interlocutor

1.1. Se presentar : dire o demandar lo nom, l'edat (fr. l'atge)

- A a. M'apèli / me soni Magalí. E tu, cossí t'apèlas / te sonas ? [tanben : Coma t'apèlas ?]
A b. Ieu, soi Joan. Soi lo fraire de Magalí. E tu ès / siás la sòrre d'Anna ?
A c. Quant de temps as ? Ieu, ai dètz ans. [tanben : Quantes as d'ans]
A d. Qual es aquel dròlle ? Es Arnaud. [tanben : Qui / cu es aquel dròlle ?]

1.2. Presentar la familha : dire o demandar lo nom, l'edat, la parentat

- A a. Lo meu paire / mon paire / lo papà s'apèla...
A b. La miá maire / ma maire / la mamà s'apèla...
A c. La miá mameta / menina, la mameta / la menina s'apèla
A d. Lo meu papet / pepin, lo papet / pepin s'apèla
A e. Aquel dròlle es lo meu / mon cosin, C un cosin meu.
A f. Aquela dròlla es la miá cosina / ma cosina, C una cosina miá.
B g. Quant de temps a la tiá / ta maire, sòrre, menina ?
B h. Quant de temps an los teus / tos parents, grands-parents / grands / pepins / pairins ?

1.3. Donar e demandar la data de l'anniversari

- A a. Quora es lo teu / ton anniversari ?
A b. Quora auràs cinc ans ? Quora faràs los cinc ans ?
A c. Mon anniversari es lo...
A d. Aurai cinc ans al mes de... Farai los cinc ans al mes de...

1.4. Dire e demandar l'adreça

- A a. Ont demòras ? Demòri a...,
B b. Dins quina carrièra demòras, a quin numerò ?
B c. Cossi / coma s'apèla la vila, lo vilatge, la carrièra, la plaça ont demòras ?
B d. Balha-me / dona-me ton adreça.
B e. Me balhas / donas ton adreça ?
B f. Me pòdes donar / balhar ton adreça ?

2. Parlar de çò qu'òm sentís

2.1. Exprimir :

2.1.1. l'estat general

- A a. Va plan. Vau plan.
A b. Vau fòrt plan. C Vau mai que plan

- A c. Soi pas plan . Soi las. Soi malaut.
- A d. Lo cap me dòl / Ai mal de cap. Las dents me dòlon / Ai mal de dents.
- B e. Soi pas de veta. Ai pas vam. Ai pas d'abeluc.
- B f. Ai pas cap de vam. Ai pas vam de res.
- B g. Soi arrendut (= plan plan las).

2.1.2. *lo talent, la set, lo sòm, lo freg, lo caud*

- A a. Ai talent. Vòli manjar. As talent ? Vòls manjar ?
- B b. Soi aganit (= aver plan talent). Me cal manjar. Ès / siás aganit ?
- A c. Ai set. Vòli beure. As set ? Vòls beure ?
- A d. Ai sòm / M'endòrmi / M'endormissi .
- A e. Ai freg. Soi gelat / torrat. Tremoli. Me cal vestir (mai). Me cal cargar / metre ...
- A f. Ai caud / calor. Susi. Me cal quitar / tirar ...

2.1.3. *la jòia, lo tristum, lo contentament, lo malcontentament*

- A a. Soi content. Soi plan content. **B** Que soi content de ... !
- B b. Es formidable ! Es fantastic ! Es extraordinari !
- A c. Quina chança ! (*fr.*), Quin astre ! Quina bona endevenença !
- B/C d. I ai (plan) endevengut ! Ai agut d'astre !
- B e. Me carri de legir aquel libre. M'alègri de cantar aquela cançon.
- A f. Me regali, me regaudini amb aquel pastisson.
- A g. Soi triste.
- B h. Ai pas aguda de chança (*fr.*). I ai pas endevengut. Ai pas agut d'astre !
- A i. Soi malurós.
- A j. Soi pas content. Soi malcontent

2.1.3. *la paur*

- A a. Ai paur ! —> Atencion : *paur* se realiza [*pòu*].
- A b. M'as fach(a) paur !
- A c. Ai agut (-da) paur !
- B / C d. Quina paur qu'ai aguda !
- B / C e. M'as fach subte !
- B / C f. Quin subte ! (Quin espant ! Quin gèrd !)

2.1.4. *la suspresa*

- B a. Tè ! È ben ! Diga !
- B b. Quant de monde ! Quant de de flors !
- B c. Que de monde ! Que de flors !

2.1.5. *l'indiferéncia*

- B a. Rai ! Aquò rai !
- B b. Me fa pas res ! M'es egal.
- C c. Me'n chauti !

2.1.6. *la decepcion*

- B a. Qu'es domatge !
- B b. Quin domatge !
- B c. Soi decebut.

2.1.7. *la languina*

- A a. Mèstre,-a, languissi !

2.1.8. un compliment

- A a. Plan. Fòrt plan !
A b. Es polit ! Es un polit dessenh !
A c. Ai ; as plan trabalhat, escotat, dessenhath, pintrat, cantat, dich, repetit, tornat dire...

2.1.9. lo fàstic

- B a. Bè ! Me fan fàstic, los espinarcs ! Me fan aissa !

2.2. Parlar de sas caracteristicas, de sas qualitats, saber indicar qualques caracteristicas o qualitats caracteristicas o transitòrias e demandar a qualqu'un.

- A a. Soi, ès / siás, es grand / bèl, pichon, gròs, magre, jove (*invariable*), vièlh,
A b. Soi, ès / siás las, (re)pausat / (re)pausadís, malaut, garit, .

2.3. Parlar de sos gostes e interrogar qualqu'un suls seus.

- A a. M'agrada de cantar. Cantar, m'agrada... E tu, que t'agrada ? Que t'agrada de far ?
B b. Vincenç, li agrada de s'amuser ? Carina, li agrada de se passejar ?
B c. Joan, li agradan los libres d'aventuras ? Òc, mas estima mai las bendas dessenhadas.
A d. Tròbi bon lo chocolat. Tròbi bonas las pastilhas / Tròbi bons los bonbons.
A e. Tu, aimas los pastissons ? Òc, mas estimi mai la fogassa ?

2.4. Parlar de çò qu'òm voldriá, de çò qu'òm desira e demandar a qualqu'un çò que voldriá çò que desirariá.

- A a. Vòli far un dessenh. Vòls jogar amb ieu.
A b. Ai enveja de far un dessenh !
B c. M'agradariá de jogar als cavalons. T'agradariá de jogar amb ieu ?
B d. Voldriái far un dessenh. Voldriás jogar amb ieu ?

2.5. Parlar de sas intencions, de sos projèctes o demandar a qualqu'un quines son sas intencions, sos projèctes.

- A a. Vau cercar los feutres. Vòli anar quèrre d'aiga.
A b. Que vòls far ? Ont vòls anar ?
A c. Me vai lavar. Me vai pausar. Me vai vestir per sortir. Me vai amuser.
B d. Voldriái escotar un disc, una caisseta. Voldriái legir un libre, far un dessenh.

2.6. Exprimir una opinion

- A a. Cresi qu'es malaut, garit.
B b. Me sembla qu'es una fuèlha de platana.

2.7. Exprimir lo dobte

- B a. Cresi pas que siá un tigre ! Cresi pas que siá partit.
B b. Me sembla pas que siá un esquiròl.
B/C c. Grand pena que siá un tigre. (= *expression d'un dobte fòrt*).

2.8. Exprimir la certitud

- A a. De segur, es un tigre ! Es un tigre, plan solide / plan segur !

- B** b. Segur / Solide qu'es un tigre !
B c. T'assolidi qu'es un tigre !

2.9. Exprimir la facilitat o la dificultat

- A** a. Es de bon far. Es aisit. Es facil.
A b. Es pas de bon far. Es pas aisit. Es pas facil.
A c. Es de bon dire. Es de bon dessenhar. Es pas de bon dire. Es pas de bon dessenhar.
B d. Es de mal far / de missant far (*fr.*). Es malaisit. Es dificil.
B/C e. Es (plan, pro) de bon far. Es (plan, pro) de mal far / de missant far (*fr.*)
B/C f. Es pas (ges / pas brica) de bon far.

2.10. Exprimir l'ipotèsi

- A** a. Benlèu es...
A b. Cresi qu'es...
B/C c. Supausi qu'es...
B/C d. Ai idèa qu'es...
A e. Se plòu, benlèu trobarem d'escargòls   **B** f. S'aviái d'argent, crompariái...

3. Parlar amb qualqu'un qu'òm tuteja o qu'òm voseja

3.1. Las relacions socialas ordinàrias

3.1.1. Se saludar

- B/C** a. *En arribant coma en partent* : Adieu ! (*persona qu'òm tuteja*) Adieu-siatz (*persona qu'òm voseja, mai d'una persona o dins totes los cases dins cèrtes parlars*)
A b. Bonjorn, bonser / bona sera / bon vèspre (l'après-miègjorn = l'après-dinnar = l'après-dinnada = lo vèspre = lo ser),
A c. bona nuèch (*abans d'anar dormir*).
A d. Al reveire ! A totara !
A e. A aqueste ser ! A deman !
B f. Al còp que ven ! A diluns que ven ! A la setmana que ven !

3.1.2. Mercejar :

- A** a. Mercés !
B b. Mercés plan ! Grand mercés !

3.1.3 . S'excusar :

- A** a. Excusatz-me ! / Desexcusatz-me ! Excusa-me ! /Desexcusa-me !

3.1.4. Desirar quicòm a qualqu'un :

- A** a. Bon apetés ! Bon anniversari ! Bon Nadal ! Bona annada !
B b. Te desiri / Te soèti (*fr.*) un bon anniversari

3.2. Demandar d'informacions a qualqu'un

3.2.1. sus el meteís :

- A** a. Cossí t'apèlas ? Ès / siás ...?   [*tanben* : Coma t'apèlas ?]
B b. Cossí vos apelatz ? Sètz...?

- A** c. Qual ès / siás ? [tanben : Qui / cu ès ?]
B d. Qual sèt看 ? [tanben : Qui / cu sèt看 ?]
A e. Cossí va ? Cossí vas ? [tanben : Coma va ? Coma vas ?]
B f. Cossí anatz ? [tanben : Coma anatz ?]
- 3.2.2. sus çò que fa :**
- A** a. Que fas ? Ont vas ? Que pòrtas ?
B b. Que fasèt看 ? Ont anatz ? Que portatz ?
B c. Quin mestièr fas ? fasèt看 ?

3.2.3. sul temps :

- A** a. Quin temps fa ?
A b. Fa caud / calor ? freg ? Plòu ? Nèva / Fa de nèu ? Fa solelh ?
A c. Fa polit temps ? Fa marrit / mal / missant temps ?
A d. Es nivol ? Es escur ?
B e. Fa auratge / nivolada ?

3.2.4. sul luòc ont es, ont va, d'ont ven :

- A** a. Ont ès / siás ?   **B**   Ont sèt看 ?
A b. Ont vas ?   **B**   Ont anatz ?
A c. Ont demòras ?   **B**   Ont demoratz ?
A d. D'ont venes ?   **B**   D'ont venèt看 ?

3.2.5. a prepaus de qualqu'un mai :

- A** a. Qual es ? [tanben : Qui / cu es ?]
A b. Cossí s'apèla / se sona ? [tanben : Coma s'apèla ?]
A c. Es un dròlle / un mainatge / un enfant ? Es un jove, un vièlh ?
A/B d. Que fa coma mestièr ? Quin mestièr fa ?

3.2.6. a prepaus d'objèctes :

- A** a. long,-a / cort,-a
A b. naut,-a / bas,-sa
A c. nòu, nòva / vièlh,-a
A d. copat,-ada
B e. afrabat,-ada ; esquiçat,-ada / en bon estat
B g. espés,-sa / teunhe, -a
A h. carrat,-ada ; redond,-a ; ponchut,-uda,   **B**   rectangular, triangular
A i. dur,-a / mòl,-a,   **B** mofle, -a
B j. lis, -a / rugós
A/B k. leugièr,-a / pesant, -a ; pesuc,-ga
A/B l. De quina forma, color, talha es ?
A m. blanc, -a ; negre, -a ; roge, -ja ; jaune, -a / (rosset,-a) ; blau, -ava ; ròsa (invariable) ; violet,-a, marron (invariable) ; irange(invariable).

3.3. Exprimir un òrdre, una injoncion

- A** a. Vèni ! Venèt看 !
A/B b. Sèi-te ! Sesèt看-vos ! / Assèta-te ! Assetatz-vos ! Lèva-te ! Levatz-vos !
A/B c. Dintra ! Dintratz !
A/B d. Sòrt ! Sortèt看 ! / Sortís ! Sortissèt看
A/B e. Pòrta... ! Portatz... !
A/B f. Esfaça ! Esfaçatz !

- B** g. Vestís-te ! Vestissètz-vos ! Abilha-te ! Abilhatz-vos !
A h. Carga / Met / Bota lo mantèl ! Cargatz / Metètz / Botatz lo bonet !
A i. Quita / Tira l'anorac ! Quitatz / Tiratz los gants
B j. Desabilha-te ! Desabilhatz-vos ! / Despolha-te ! Despolhatz-vos !
B k. Correja-te ! Correjatx-vos !
B l. Cauça-te ! Cauçatz-vos !
B. m. Botona-te ! Botonatz-vos !
B n. Sofla-te ! / Moca-te ! ; Soflatz-vos ! / Mocatz-vos !
A o. Eissuga-te ! : Boissa-te ! Eissugatz-vos ! / Boissatz-vos !
A p. Cala-te ! Calatz-vos !
C q. Cala-suau ! Calatz suau !
A/B r. I cal anar ! Anem-i ! [*prononciat : Anen-yi ! o Anem-zi !*]

3.4. *Exprimir una obligacion*

- A** a. Cal sortir, partir.
B b. (*tu, vos, vosautres*) Te cal / Vos cal recaptar los gredons !
C c. (*ela, el*) Cal que recapte los gredons ! (*eles, elas*) Cal que recapten los gredons.

3.5. *Exprimir una defensa, una interdiccion.*

B/C a. Parles pas tan fòrt !	B/C Parletz pas tan doçament !
B/C b. Esfaces pas la data !	B/C Esfacetz pas lo tablèu !
B/C c. T'assètes pas. / Te sègas pas !	B/C Vos assetetz pas aquí. Vos segatz pas / Vos seguetz pas.
B/C d. Sòrtas pas. / Sortiscas pas / Sortigas pas	B/C Sortatz pas / Sortetz pas Sortiscam pas / Sortigam pas / Sortiguem pas.
B/C e. Prengas pas lo cartable !	B/C Prengatz pas / Prenguetz pas lo cartable.

3.6. *Exprimir cortesament, polidament una demanda*

- A/B** a. Se te plai, me donas un gredon ?
A/B b. Se te plai, me prèstas un feutre ?
A/B c. Se te plai, me correjas los sabatons ?
B d. Se vos plai, me donatz una fuèlha ?
A e. Pòdi anar al comun ? Pòdi far un dessenh ? Pòdi cambiar l'aiga de las flors ?

3.7. *Exprimir una proposicion*

- B/C** a. Vòls que cambie l'aiga de las flors ?
B/C b. Vòls que faga un dessenh ?
B/C c. Volètz que cante una cançon ?
B/C d. Volètz que meta los cubes dins la brústia ?

3.8. *Exprimir un acòrdi o un desacòrdi*

- A** a. Òc-ben. D'acòrdi. **B/C** De segur ! Plan segur ! Solide ! Plan solide !
A/B b. Non. Non pas. Pas ara. Espèra un pauc. Non pas aquò.
B/C c. D'acòrdi, o vau far. Òc-ben, o farai.
B/C d. Òc-ben, o fau sul pic / còp sec
B e. Òc-ben, m'agrada de...
A/B f. Non, o pòdi pas far. Non, o sabi pas far. O sabi pas far, es tròp dificil.

A g. Non, m'agrada pas.

3.9. Saber participar a la vida de la classa

3.9.1. *dire çò qu'òm sap, çò qu'òm a ausit, comprés o retengut :*

- A a. Ieu, o sabi. O sabi.
 A b. Me'n soveni, ieu.
 A c. Ai comprés. Ai comprés que...
 B d. Sabi qu'es aquò, ieu.
 B e. Ai pas ausit çò qu'as dich, çò qu'a dich Pèire !
 A f. Compreni pas aquel mot. Ai pas comprés lo mot ...
 A g. Compreni pas.
 B e. Compreni pas çò que dises, çò que demandas / çò que disètz, çò que demandatz.
 A i. Ai pas comprés. B Ai pas comprés çò qu'as dich, çò qu'a dich Magalí !
 B j. Ai pas comprés çò qu'avètz dich.
 A k. Sabi pas que as demandat, dich, explicat.
 B l. Sabi pas que avètz demandat, dich, explicat.

3.9.2. *demandar de repetir :*

- A a. Se te plai, torna dire aquel mot, aquò !
 B/C b. Se te plai, torna-o dire !
 B/C c. O pòdes tornar dire ?
 B d. Me pòdes tornar dire aquel mot, aquela frasa ?
 B e. Se vos plai, tornatz dire aquel mot, aquela frasa
 B f. Me podètz tornar dire aquel mot, aquela frasa, çò qu'avetz dich.

3.9.3. *demandar d'ajuda :*

- A a. Qué vòl dire ... ?
 A b. Cossí se ditz ... ? [tanben : Coma se ditz ?]
 A/B c. Me pòdes ajudar ?
 B d. Me podètz ajudar ?
 B e. Qual m'ajuda ? Qual me pòt ajudar ? [tanben : Qui / cu m'ajuda?]
 B f. Me venes ajudar ? Me tornas explicar ...
 B g. Me venètz ajudar ? Me tornatz explicar ...
 B/C h. O me tornas explicar ? O me pòdes tornar explicar ?
 B i. O me tornatz explicar ? O me podètz tornar explicar ?
 A j. Pòdes parlar pus fòrt, pus lentament ?
 B k. Podètz parlar pus fòrt, pus lentament ?
 B l. Compreni pas perqué. Perqué as dich, fach aquò ?

3.9.4. *se corregir :*

A A Me soi enganat : Cal dire... Es ...

3.9.5. *demandar o donar la paraula :*

- A a. Pòdi parlar, dire quicòm ?
 A b. O pòdi dire ?
 B c. O li pòdi dire ?
 B d. Li pòdi ajudar ? O li pòdi explicar ?
 B e. Lor pòdi ajudar ? O lor pòdi explicar ?
 A f. Es a tu, el, ela.
 A g. Espèra un pauc, un bocin, un bricon, un moment.

A h. Pas ara, es pas a tu. Pas ara, as pas levada la man.

B/C i. Diga-o li. Explica-o li.

3.9.6. *Comprene, executar e donar una consigna*

A a. Escota ! Escotatz !

A b. Torna dire... Tornatz dire lo mot, la frasa, çò que venes de dire.

A c. Dessenha. Dessenhatz. Colora. Coloratz. Pintra. Pintratz.

A d. Plega. Plegatz. Retalha. Retalhatz. Pega. Pegatz .

A e. Met ensemble, amassa... Metètz ensemble, amassa...

A f. Recapta / Estrèma. Recaptatz / Estrematz las joguinas. [= las metre dins quicòm o a un endrech ont devon èsser]

4. Parlar dels autres e de son environament immediat

4.1. *Saber identificar, presentar o designar*

4.1.1. *una persona :*

A a. Es Natalia. Es la mèstra. Es lo director, la directritz. Es lo factor, l'assistenta mairala...

A b. Es un òme, una femna, un monsur, una dama, un dròlle, una dròlla, un mainatge, una granda persona, un adulte, un òme vièlh / jove, una femna vièlha / jove

A c. Es grand,-a, / bèl -a ; pichon,-a ; gròs,-sa, magre, -a ; jove (invariable) / vièlh, -a ; brave,-a ; marrit, ida (m[a]issant, -a), dolent, -a, aimable,-a, graciós,-a ; content,-a / trist,-a ; malcontent,-a

A d. A lo pel brun, negre, castanh, blond. A los uèlhs...

A e. Pòrta de lunetas, de cauças longas, cortas, una rauba, una jupa, una vèsta...

4.1.2. *un animal, una causa* (environament escolar e familiar de l'escolan) :

A a. Es un can /gos/ chin. Es / aquò's lo meu can / gos / chin. Es lo can del vesin, de ...

A b. Es un animal salvatge / sauvatge. Es un animal domètge.

A c. Es un estilò, un gredon de color... Es la cort, la sala de jòcs...

4.2. *Dire çò qu'òm possedís o çò qu'òm possedís pas*

A a. Ai un cat. E tu n'as un ? Òc, n'ai un. Non, n'ai pas, mas ai ...

A b. Vòls un feutre roge ? Non, mercés, n'ai un.

A c. Aquel gredon es teu ? Òc, es meu. Non, es pas meu, es de Miquèl.

A d. Lo libre es de Max ? Non, es pas seu. Es de Pèire.

A e. Es lo meu, lo teu, lo seu ?

A f. Es la miá / la meuna, la tiá / la teuna , la siá / la seuna,

B g. Es lo nòstre, lo vòstre, lo lor ?/ la nòstra, la vòstra, la lor ?

4.3. *Saber comparar una persona, un animal, un objècte una accion*

A a. Pèire es pus grand / pichon que...

A b. Magalí es tan granda coma...,

A c. Corina es pas tan granda coma.../ es mens granda que...

B d. Joan sauta, crida, canta coma...

4.4. *Saber demandar una quantitat*

A/B a. Quantas de pomas i a sus la taula ? Quantes de veires cal ?

4.5. Saber demandar e dire lo jorn, lo mes

- A a. Quina jorn es / sèm, uèi ? Es / sèm diluns, dimars...
 A b. E ièr, quin jorn èra / èrem ?
 A c. Quin jorn serà / serem deman ?
 A/B d. Quin mes es / sèm ?
 A/B e. Quant tenèm ? Sèm lo 22 (de mai).

4.6. Saber indicar una intensitat o una quantitat

- A a. I a plan monde / gents. I a plan / fòrça causas.
 A b. I a bèlcòp / bravament de joguinas.
 A c. I a pas plan monde. **B** I a pas gaire joguinas.
 A d. Es polit. Es pas plan polit. **B** Es pas gaire polit.
 A e. I a pro siètas. I a pas pro veires. I a tròp de culhièrs. I a pas cap de forquetA
 B f. I a pas ges / brica de pan.
 A g. I a un dos, tres, quatre ... vint mainatges. I a una, doas, tres, quatre ... dròllas

5. Utilizar de referéncias relativás al temps, a l'espaci, a la logica del discors;

5.1. Comprene e utilizar de referéncias temporalas

- A a. *Abans*, de dintrar cal anar al comun.
 A b. Cantarai, cantaràs *après* Guilhèm.
 A c. *Ara*, fau un dessenh. *Après* legirai un libre.
 A d. Acabi lo trabalh e *puèi* sortirai...
 B e. *Del temps que* los «roges» fan de retalhatge los «blaus» dessengan.
 B f. *Dempuèi* dimenge, fa polit temps.
 A g. Cantam *sovent, cada jorn, jamai, totjorn*.
 B h. Me lèvi *matin / d'ora, tard*.
 B i. Torni *sul pic / còp sec, lèu*, dins cinc minutas...
 A/B j. *Quora* farai un dessenh ? *Quand* aurai acabat lo trabalh ?

5.2. Expression dels moments de la jornada, dels meses e de las sasons :

- A a. *Uèi* es diluns. *Ièr* èra dimars. *Deman* serà dimècres.
 B b. *Deman passat / après-deman* serà divendres
 A c. Lo matin, aqueste matin. L'après-miègjorn / l'après-dinnar / l'après-dinnada /lo vèspre. Aqueste après-miègjorn... La nuèch. Aquesta nuèch.
 B d. Aquesta setmana, la setmana passada, la setmana que ven.
 B e. Aqueste mes, es lo mes de genièr, febrièr, març, abril/abrial, mai, junh, julhet, agost, setembre, novembre, decembre.
 B f. Lo mes passat èra... Lo mes que ven serà...
 B g. Es la prima, l'estiu, la davalada / la tardor / l'auton, l'ivèrn.
 B h. La prima, l'estiu, los jorns son longs. L'ivèrn, los jorns son corts.

5.3. Comprene e utilizar de referéncias espacials

- A a. Ont es... ? Es aici, aquí, alà / alai, **B** aval, enlà
 A b. Es davant, darrièr
 A c. Es a costat de, còsta...

- A d. Es luènh / lonh, prèp de, al pè de, al ras de, de còsta...
- A e. Es dedins, defòra.
- A f. Es jos l'arbre, jol tapís, sus la taula, sul coissin. Es dejós, dessús...
- A g. Es pel mièg, al mièg / mitan, sul bord.
- A h. Vesi d'arbres pertot. Vesi pas cap d'arbre enlòc / enluòc

5.4. Evocar d'accions passadas

- A a. Aqueste matin avèm cantat, avèm escotat un conte, avèm escotada una cançon.
  - A b. Ièr, anèri al cinemà, vegèri un polit filme Lo rei Leon.
- > *Imperfach, passat compausat e passat simple per qualques vèrbes d'accions usuals* : anar, far , veire, sortir, jogar, se passejar, prene, poder, voler...
- > *Començar d'acostumar los dròlles a la diferéncia d'emplec del passat compausat e del passat simple* : Aqueste matin, sèm anats a la piscina, ièr i anèrem pas.

5.5. Evocar d'accions futuras :

- A a. Deman, anarai veire la mameta.
- > *Far emplegar al futur en situacion los vèrbes d'accion usuals.*

5.6. Utilizar d'elements de logica del discors

- A a. *e* : Dessenh un arbre e lo colori.
- A b. *e puèi* : Farai una còca e puèi la manjarai.
- A c. *o* : Fau un dessenh *o* legissi un libre ?
- A d. *mas* : Vòli far un dessenh *mas* ai pas de feutres.
- A e. *perque* : Ai paur *perque* tròna.
- B f. *En primièr*, cal acabar lo dessenh *e puèi* / *après* sortirem.
- A g. *Per començar*, direm de comptinas *e per acabar* cantarem una cançon.

Sèrgi Carles, *mèstre-formator per l'ensenhament bilingüe*